

Felç Öz Etkililik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Felç Öz Etkililik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21636>

Özet

Felç Öz Etkililik Ölçeği (FÖEÖ), felç (inme) geçirmi bireylerin, günlük yaşam aktivitelerini sürdürme ve inme sonrası ortaya çıkan zorlukları yönetme konularındaki öz yeterlilik inançlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçeğin Türkiye uyarlaması ve geçerlik çalışması, 2018 yılında Serpil Topçu ve Sibel Ouz tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu adaptasyon çalışması, ölçeğin Türkçe konuşan felç sonrası hayatta kalan popülasyonda kültürel ve dilsel olarak uygunluğunu sağlayarak amaçlanmıştır. FÖEÖ, bireylerin rehabilitasyon süreçlerine katılmaları ve uzun vadeli iyileşmelerini öngörmede kritik bir rol oynayan temel bir yapıdır, yani öz etkililik kavramını değerlendirmektedir.

Ölçek, felç sonrası yaşam kalitesini ve bağımsızlığı artırmaya yönelik klinik müdahalelerin etkinliğini değerlendirmek için hem araştırma hem de klinik ortamlarda kullanılmaktadır. Türk popülasyonunda yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güçlü psikometrik özelliklere sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Felç Öz Etkililik Ölçeği, Öz Etkililik, inme, Rehabilitasyon, Yaşam Kalitesi, Topçu ve Ouz, Psikometri

Yazarlar

Serpil Topçu, Sibel Ouz

Amaç

Felç Öz Etkililik Ölçeği'nin temel amacı, felç geçirmi bireylerin kendi durumlarıyla başa çıkma ve fonksiyonel iyileşme hedeflerine ulaşma yeteneklerine olan inanç düzeylerini nicel olarak belirlemektir. Bu, klinisyenlere ve araştırmacılara hastanın rehabilitasyon potansiyelini ve motivasyon düzeyini anlamak için değerli bir veri sağlar. Ölçek, özellikle inme sonrası komplikasyonları yönetme ve günlük yaşam aktivitelerine geri dönme becerisi gibi iki ana boyutta öz yeterliliği ölçmeye odaklanır.

Ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışması, orijinal aracın kültürel bağlama uygunluğunu test ederek, Türk popülasyonunda güvenilir ve geçerli sonuçlar elde edilmesini sağlayarak amaçlanmıştır. Bu sayede, Türkiye'deki sağlık profesyonellerinin felç hastalarını öz yeterlilik düzeylerini objektif bir şekilde değerlendirmesine olanak tanınmıştır.

Yapı

Ölçek, Öz Etkililik (Self-efficacy) teorisine dayanmaktadır. Öz etkililik, bireyin belirli sonuçları üretecek eylemleri başarıyla gerçekleştireme kapasitesine olan inancıdır. Felç bağlamında, bu yapı genellikle iki ana bileşen etrafında şekillenir:

Fonksiyonel Öz Etkililik: Yürüyüş, giyinme, yemek yeme gibi temel günlük yaşam aktivitelerini başarıyla gerçekleştiremeye yeteneğine olan inanç.

İnmeyi Yönetme Öz Etkililiği: Yorgunluk, ağrı, depresyon gibi inme sonrası ortaya çıkan semptomlar ve duygusal zorlukları başarıyla yönetmeye yeteneğine olan inanç.

Türkçe adaptasyon çalışmasında da bu iki faktörlü yapıların korunup korunmadığı Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir.

Geçerlik

Topçu ve Oğuz (2018) tarafından yürütülen geçerlik çalışmasında, ölçeğin yapı geçerliliği incelenmiştir. Yapılan analizler, orijinal ölçeğin varsayılan iki faktörlü yapılarının Türk örnekleminde de tutarlı olduğunu göstermiştir.

Yapı Geçerliliği: Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonuçları, ölçeğin madde yapılarının Fonksiyonel Öz Etkililik ve İnmeyi Yönetme Öz Etkililiği olarak iki ayrı boyutta toplandığını doğrulamıştır. Uyum indeksleri (örneğin, RMSEA, CFI, TLI) kabul edilebilir sınırlarda veya bu sınırlara yakın bulunarak modelin veriyile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Kriter Geçerliliği: Ölçek puanlarının, beklenen yönde diğer ilgili yapılarla (örneğin, yaşam kalitesi, depresyon, fonksiyonel başarıyla ilişkili) korelasyon gösterip göstermediği incelenmiştir. Yüksek öz etkililik puanlarının daha iyi fonksiyonel durum ve daha düşük depresyon düzeyleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Güvenirlilik

Güvenirlilik analizleri, ölçeğin iç tutarlılığını yüksek olduğunu göstermiştir. Bu, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğü anlamına gelmektedir.

İç Tutarlılık Güvenirliliği: Ölçeğin genel iç tutarlılığı, genellikle 0.90'ın üzerinde yüksek bir Cronbach Alfa katsayısıyla rapor edilmiştir. Bu yüksek değer, ölçeğin klinik ve araştırma amaçları için son derece güvenilir olduğunu işaret etmektedir.

Faktörlerin Güvenirliliği: İki alt boyutun (Fonksiyon ve Yönetme) ayrı ayrı incelenen Cronbach Alfa değerleri de alt boyutlar için kabul edilebilir düzeyde (genellikle 0.85 üzeri) bulunmuştur.

Faktör Analizi

Felç Öz Etkililik Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun psikometrik özelliklerini belirlemek amacıyla Doğrulanmış Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA, ölçeğin teorik olarak dayandığı iki faktörlü yapıya Türk kültürüne uyarlanmış veri setinde de geçerli olup olmadığını test etmiştir.

Analiz sonuçları, ölçeğin iki bağımsız ancak ilişkili faktörden oluştuğunu desteklemiştir: 'Fonksiyonel Öz Etkililik' ve 'Hareketi Yönetme Öz Etkililiği'. Bu faktör yapısı, ölçeğin orijinal yapıya sadık kalınarak, felç geçirmiş bireylerin öz yeterlilik inançlarının çok boyutlu doğasını yansıtmaktadır. Madde yükleri, ilgili faktörlere yüksek oranda katkı sağlamış ve göstererek faktör yapısının sağlam olduğunu kanıtlamıştır.

Araç

Test Türü: Ölçek (Geliştirme / Adaptasyon Çalışması)

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Orijinal ölçekte genellikle 0'dan 10'a kadar görsel analog ölçek veya benzeri bir puanlama kullanılır. Türk adaptasyonunda da benzer bir sayısal derecelendirme sistemi kullanılmıştır.)

Mevcut Diller: İngilizce (Orijinal), Türkçe (Adaptasyon)

Popülasyon Grubu: Klinik Popülasyon

Yaş Grubu: Yetkinler (Felç geçirmiş hayatta kalanlar)

Popülasyon Detayları: Akut veya kronik dönemdeki felç (inme) hastaları.

Test Metodolojisi: Bireyin felçle ilişkili belirli görevleri veya durumları ne kadar başarabileceğini gerçekte yapabileceğine dair inançları ölçmek için öz bildirim yöntemi kullanılır. Yüksek puanlar, yüksek öz etkililik algısını gösterir.

Anahtar Kelimeler

Felç, Psikometrik Özellikler, Adaptasyon, Hemipleji, Nörorehabilitasyon, Topçu, Sibel Oğuz, Geç Tutarlılık

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Serpil Topçu

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Mevcut kaynakta belirtilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: stopcu@ku.edu.tr

Yazın Adresi: Koç Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İstanbul, Türkiye (Kaynak yayına göre)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışması 2018 yılında yayımlanmıştır. Kullanım izinleri ve telif hakları, sorumlu yazar Serpil Topçu veya yayıncı kurulu (International journal of nursing practice) aracılığıyla teyit edilmelidir. Ölçeğin kullanım ücretine dair spesifik bir bilgi mevcut kaynakta belirtilmemiştir.

Ölçeğin orijinal makalesi ve detaylı bulgular, yayınevi aracılığıyla erişilebilir. Orijinal makalenin bağlantısı aşağıdadır: [0210mdtet-y-https-onlinelibrary-wiley-com.proxy2.marmara-elibrary.com](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ijn.12646)

Kaynaklar

Topçu, S., & Ouz, S. (2018). Translation and validation study for the Stroke Self-efficacy Questionnaire in stroke survivors. *International journal of nursing practice*, e12646.

Bu ölçeğin orijinal PDF dokümanına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir:

[stroke-self-efficacy-questionnaire-toad.pdf](#)

Felç Öz Etkililik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte bulunmamaktadır. Bu nedenle, maddeler listelenememektedir. Ölçek maddelerine erişim için sorumlu yazar Serpil Topçu ile iletişime geçilmesi veya yayınlanan akademik makaleye başvurulması gerekmektedir.